

kako mesto v prostoru, zato se mora tudi vidno predstavljati. Ogleđovanje ali razkazovanje točke je le gledé lege dveh ali treh toček mogoče. Od točke se, stopinjo za stopinjo, napreduje do črt, kotov, podob vstričnic. Da nij treba otrokom praviti nikakih vednostnih razlagovanj ali definicij o točki, kotu itd., se samo ob sebi umeje. Kajti take definicije si pridobomo le po abstraktnem mišljenju pri ogleđovanju prostornin. S točko, črto, kotom se otroci seznanijo, da se jim na tablo narisa in reče: to je točka, to je črta, to je kot, ali pa naj se z navedenimi palčicami predstavljajo. Ker se pa morajo geometrijski predmetje tudi risati, treba je tudi, da se oziramo na mehanično spretnost ali zmožnost učencevo, da se bomo res po pravilu ravnali: od lahnejega do težjega. Zarad tega bomo prej jemali čveterokot, kakor trikot, ker tega učenec laglje narisa, kakor prvega; ravno iz tega razloga ga bomo prej seznanili s pravilnim šestokotom, kakor s pravilnim petokotom, z nejednako — stranim trikotom prej, kakor z jednakostranim, dasiravno vednostna vredba geometrijska drugače zahteva. Sploh se ima gledati na to, da je poduk zmožnostim učencev primeren, da ni preobširen.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz Dunaja.** (dop.) Letošnje leto je dalo dunajskim ljudskim in srednjim šolam mnogo — premnogo otrok. Po vseh šolah so vsi razredi prenapolnjeni, posebna gneča je pa po meščanskih šolah. Tako n. pr. je moral krajni šolski svet v drugem mestnem okraji letos na novo 17 paralelnih razredov odpreti. Da pa ne bode kdo mislil, da je na Dunaji premalo šol, omenim, da je tu 14 deških in 14 dekliških meščanskih šol, potem 41 deških in 42 dekliških ljudskih šol, in 4 mešane šole, tedaj vseh skupaj 115 šol. Od teh jih je v prvem mestnem okraji 10, v drugem 19, v tretjem 14, v četrtem 10, v petem 9, v šestem 14, v sedmem 14, v osmem 9, v devetem 11 in v desetem 5 šol. Med temi pa niso neštevilni privatni instituti, katerih po Dunaju vse mergolj.

Tudi srednjim šolam je doneslo letošnje leto mnogo učencev. Brez števila se jih je moralo podati nazaj v ljudske šole, ker tam ni bilo prostora za-nje. Najbolj plodovito je pa bilo to leto za žensko pripravnico. Vsako dekle že hoče biti učiteljica. Ženski spol hoče le učiti; ali nastane vprašanje: kdo se bo pa naposled učil, ker bo manjkalo mater? Tudi najboljša učiteljica ne more biti dobra mati. Ako porablja svoje moči v šoli, ji jih ne ostane nič za svoje otroke, ako jih kaj ima (kajti kakor je znano, se smejo učiteljice tudi možiti). Kako pravičen je pač, ako ravno že zastarani izrek: Ženska ima namen postati mati in družega nič.

Na dunajski pedagogiji se jih je vpisalo letos okoli 230 učiteljev in učiteljic. Koliko jih bode vztrajalo do konca leta, o tem bodem poročal pozneje.

Kakor se sliši, ne misli dunajski mestni magistrat nobene meščanske šole več sezidati, ampak kar bode novih nastalo, se bodo imenovale vse ljudske šole in sicer po številu razredov: petrazredne, šest-, sedem- in osemrazredne.

Dunajski filistri prav radi kritikujejo šolstvo, pa ne le samo ustmeno,

ampak tudi po vseh umazanih, sleparskih, judovskih lističih. Vsak tak »after-pedagog« meni, da je le njegova misel (»seine Ansicht« ali »sein Gutachten«) edina prava. Ali blamirajo se tako, da je joj! Poznanja vredno pa je to, da se nobeden previden človek ne zmeni za to kritikovanje, češ, saj oslovski glas ne gre v nebesa. To jih pa tudi najbolj jezi. Jako čudno je pa, da se ti »after-pedagogi« jako potegujejo za učiteljice, katerih nihče drug tu ne mara. »Gospodje so vse kaj družega, pravijo, kot te frajlice«.

(Ako že morejo ženske biti pri učiteljstvu, naj bi se jim ženske šole izročile, tam bi bile bolj na svojem mestu, kaj če ženska pri živih, razposajenih dečkih.)

— **Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 5. oktobra 1877.** Učenik na gimnaziji in drugi na realki sta se stalno umestila in dobila naslov profesor.

Poterdilo se je, da se na dvorazredni šoli v Komendi vpelje poldnevno podučevanje, tudi se je poterdilo, da se v Postonjskem okraju postavili nekaj pomočnih učiteljev.

Prošnje za službo učiteljice na ženski vadnici tukaj so bile oddane slav. ministerstvu s primernim nasvetom.

Prošnja učenca na realki za ponavljanje razreda je bila oddana slav. ministerstvu.

Dvema glavnema učiteljema in učiteljici na vadnici se je priznala prva petletna doklada.

Na pritožbo nekaterih sosesk zoper rzsodbo c. k. okrajnega šolskega sveta zarad razdelitve naklada za šolsko stavbo, overgla se je rzsodba c. k. okraj. šl. sveta.

Zastran nagrade za podučevanje v kerščanskem nauku na 4razredni ljudski šoli se je ukazalo, da se ima nadalje pozvedovati.

Da se uravna nagrada za verouk po ljudskih šolah, volil se je odsek, ki ima snotek pretresovati.

Plača na dvorazredni ljudski šoli v Litiji se je določila na 500 in 450 gl.

Učitelji: Vincent Kmet za sv. Lovrenc na Temenici, Anton Jereb za Vodice in France Jurman za Nemško-Loko, so bili stalno umestjeni.

Pozivi in prošnje za olajšanje kazni zastran šolskih zamud, za nagrade, za posojilno izplačevanje, in pripomoč so bile rešene.

— **Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 18. oktobra 1877.** Osnova za izpeljavo postave 20. junija, ki se tiče podučevanja v verouku na javnih ljudskih šolah in troška za to, ima se poslati knezoškofijskemu ordinarijatu v pozvedenje (Gutachten).

Dvorazredna ljudska šola v Višnjigori, Žužemberku in Dernovem (na Notranj.) se ima razširiti s početkom sl. leta 1878/9 na trirazredno, tretjemu učitelju se priznava 400 gl.

Podpora pri kranjskemu deželnemu odboru za zidanje šole v Srednji vasi v Bohinju je bila nasvetovana iz normalnega šolskega zaklada.

Za stalnega učitelja je bil poterjen Janez Uršič iz Tunjec in Karol Kristof za Planino (Stockendorf).

Prošnja padlega abiturienta za izvanredni izpit še jedenkrat, a le iz jednega predmeta je bila predložena slav. ministerstvu.

Tretje kvinkenijo sta dobila dva profesorja iz gimnazije.

Definitivno je bil poterjen učitelj na realki z naslovom profesor.

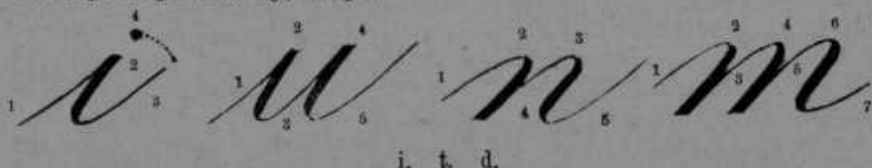
Prošnje za zlažsanje kazni zarad šolskih zamud, za oproščenja šolnine, za

posojilno splačevanje plače, za nagrado in denarno pripomoč so se reševale. Metelkove stipendije so bile odločene šestim ljudskim učiteljem.

— **Slovensko učiteljsko društvo.** (Konec.) II. Kako bi se vravnale sedanje šolske knjige. O tem poroča vodja g. A. Praprotnik. (Glej vvodni članek). Razgovor je bil zelo živahen in g. Levičnik je med drugim o novem abecedniku nasvetoval posebno:

1. Naj bi bil novi (kedaj?) Abecednik ilustriran, za kar naj bi se rabile take slike, ki služijo dobro kazalnemu poduku.

Posamezne pisne čerke naj bi bile v Abecedniku narejene v mali in tudi v večji obliki, ter naj bi se s tem združil tudi navod, kako naj učitelj uči otroke pisati po taktiranji, na pr.:

3. Prestop od dveh-čerknih na tri- in več-čerkne zloge naj se polahka, ker to v starem dosedanjem Abecedniku prizadeva silni trud. (Sicer pravi g. L., da bi bil pripravljen za preuredbo Abecednika sodelovati toliko, kolikor bi bilo v njegovi moči). Nasvet g. L. je preuzročil živ razgovor, ker so bili nekateri zoper slike po šolskih knjigah. O I. Berilu misli g. B., naj bi se le nekatera berila nadomestila z drugimi, preveč moralizirati po berilih tudi ne gre, vsaka reč na svojem kraji in ob svojem času i. t. d. Nekateri so želeli v II. Berilu več zgodovine; naravoznanstvo bi nekako zadostovalo i. dr. (*Šolske knjige so bile na dnevnem redu 1. deželne učiteljske skupščine l. 1874 in bodo veržkone tudi v bodoči, ki vtegne biti prihodnje leto; takrat se bode stvar gotovo vsestransko pretresovala in konečno določila. — Ker so pa šolske knjige polje, na katerem učitelj dela in se trudi, je tedaj razgovor v tem prav primeren in priličen, ne le vradnim, temveč tudi zasebnim učiteljskim skupščinam. Iz tega uzroka smo to postavili danes na dnevni red.*)

III. »Kako se goji petje in godba po selskih ljudskih solah«. O tem obširno poroča g. Stegnar, ki je ob svojem času nasvetoval stenske table, iz katerih bi se učitelji urili in vedno vadili peti po notah, da bi sčasoma postali spretni, zanesljivi pevc, in otroci pa, da bi se tudi naučili peti na podlagi notne sestave, ali da bi si dobili toliko pojmov o umetelnem petji, da bi bila pot oglašena do višega muzikalnega izobraževanja. Vse to predavanje bode objavil »Učit. Tov.« Posebnih debat na to ni bilo, ker referent g. St. je omenil mnogih razmer in se je oziral na obilo okoliščin; a vsi navzoči so tudi spoznali, da njegovi nazori o tem so bolj ideal, po katerem se ima truditi učitelj. Smoter ali cilj se mora na vsak način nekako višej postaviti, da se v srečnem položaji vendar nekaj doseže, saj je tudi Napoleon rekel: od svojih ljudi več zahtevam, kakor morejo storiti, to pa zato, da vsaj toliko store, kolikor morejo. —

Ko bi na pr. vlada pošiljala posebne nadzornike za poduk v »godbi« kakor je svoje dni poslala nadzornika za risarski poduk, bi se godba bolj gojila po učiteljskih. Po drugi strani imajo pa kandidatje za učiteljstvo toliko naukov, da jim oprav preveč časa ne ostaja za godbo.

Ker samostalnih predlogov ni bilo, so se volili pregledovalci računov g. g.: Kogej, Kovšča in Stanonik. V odboru so poprejšni g. g.: France Go-

vekar (predsednik), Blaž Kuhar (podpredsednik), Ivan Tomšič (blagajnik), Matej Močnik (tajnik), J. Borštnik iz Šmarje, J. Čencič iz Kamnika, Ivan Lapajne iz Ljutomera, Andrej Praprotnik in Feliks Stegnar iz Ljubljane. Predsednik sklene zborovanje s primeram nagovorom in na versto pride:

„Narodna šola“. Predsednik g. Feliks Stegnar razdeli navzočim letni račun preteklega leta (glej »Učit. Tov.« l. 19. str. 300—301) in prideva posameznim točkam računa nekaj pojasnil in potrebnih dostavkov. V primeri k pretečenemu šolskemu letu je bilo delovanje obširneje radi več vdeležbe, zlasti, kar se tiče zahtev, ki so jih udje stavili do društva. Manj vgodno pa se mora zaznamovati število poedinih dobrotnikov, dasiravno jih je društvo posredno po predavanji v ljubljanski čitalnici mnogo imelo. To predavanje osnovano po posebnem odboru, so izverstvo resili g. profesor Šuklje, g. doktor Šavnik, g. Janko Kersnik in g. slikar Ivan Franke. Slava jim! Želimo in prosimo le, da bi tudi letošnja zimsko sezono rodoljubni gospodje osnovali take podučne govore, ki kažejo občinstvu krasoto domačega jezika v znanstveni razpravi viših predmetov, in ki mu dajo priliko zajemati lepega nauka ter se zanimati za višjo izobraženost. Razun te koristi, ki jo imajo slušatelji sami, pa store ob jednom »dobro delo«, ki neprecenljiv sad obrodi. Za doneske dobi učeča se mladina učnih pripomočkov; s tem ji je nauk mogoč in polajšan. Noben darček, ki ga društvo sprejme, ni zaveržen. Revnemu učencu pride gotovo v korist. Nepotrebno zaveržen ni nijeden novec, kar sicer ni vselej pri podpori revežev. Kdor kaj N. šoli daruje, sme dejanske zahvale preverjen biti, dasiravno obdarovanec ne ve, kdo je njegov dobrotnik in komu veljajo serčna čutila, katerih skipi otroško serce po daru razveseljeno. Kako prijetne občutke ima tudi učitelj videvši, da se mladina raduje prijetih učnih pripomočkov! Koliko uspešne spodbude do marljivosti rode darovi učencem razdeljeni!

In le na Vas učiteljih je, da tako veselje mladini mnogokrat napravite in da ji večkrat veselje do učenja v serce sadite. Toraj nabirajte, dragi tovariši, skozi leto in dan novce, vsaj veste pomen pregovora: »Zerno k zernu pogača i. t. d.« Jaz mislim, da ni preveč, ako zahtevam, da vsak učitelj na mesec nabere saj 10 novcev. Leto prinese goldinar in 300 učiteljev pa 300 glđ. Mar ni lepa svota? (Dalje.)

— **Imenovanje.** Gimnaz. ravnatelj v Gorici g. dr. Janez Cindler je postal deželni nadzornik za realistične predmete po srednjih šolah na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem; stanuje v Gradcu. Stopa tedaj mesto g. dr. M. Vrečkota v kranjski deželni šolski svet.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na enorazredni ljudski šoli v Šmartnem pri Kranji z letno plačo 450 glđ. in prostim stanovanjem. Prošnje s potrebnimi dokazi do 20. decembra 1877 pri krajnem šolskem svetu v Šmartnem.

C. k. okrajni šolski svet v Kranji 25. oktobra 1877.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gđc. Marija Schulz iz Ptuja na Štajerskem, na žensko vadnico v Ljubljano.